

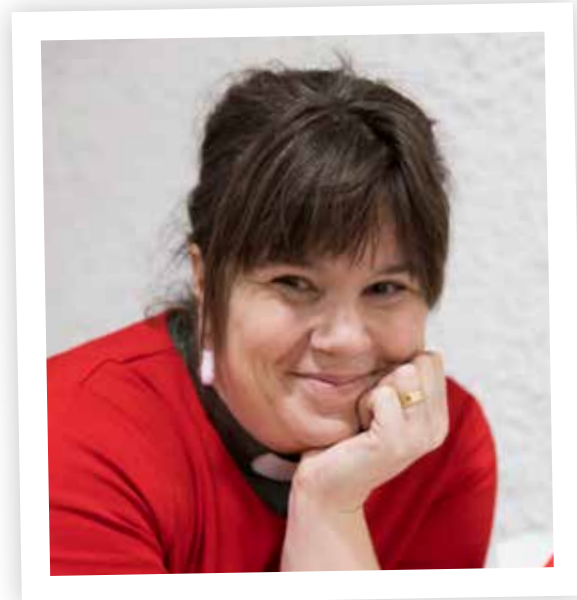

För sextonde året firas Jul i gemenskap i Stockholm, ett evenemang dit alla är välkomna.

- De svåra tiderna gör det viktigare än någonsin att få fira jul tillsammans, säger diakonen Frida Fritzon.

TEXT: YVONNE PERKINS • FOTO: DANIEL LARSSON

EN JUL FÖR ALLA

Frida Fritzon, diakon i Immanuelskyrkan.

S **NÖFLINGORNA DALAR SAKTA** ner utanför Immanuelskyrkan i Stockholm. I foajén står bord preppade med material för julpyssel.

Här ska det snart slås in 1 200 paket som ska delas ut till gästerna på evenemanget "Jul i gemenskap". Trehundra volontärer har rekryterats till evenemanget och ikväll är det volontärträff med paketinslagning och information om allt praktiskt inför firandet.

Ungefär 2 500 gäster beräknas komma till de tre olika platserna i Stockholm där det ska ordnas gemensamt julfirande i år. Det alternativa julfirandet "Jul i gemenskap" i Immanuelskyrkan har genomförts varje år sedan 2007, och bakom arrangemanget står i år sju ideella organisationer och församlingar. Många av julfirandets stamgäster lever i en utsatt livssituation och ensamhet.

- Tidigare har vi bara firat i Immanuelskyrkan, men efter pandemin tyckte vi att det kändes onödigt att ha över två tusen människor på samma plats, berättar Anette Kyhlström, diakon och verksamhetschef på Hela Människan i Stockholms län.

I ÅR ANORDNAS DÄRFÖR "Jul i gemenskap" även i två av de olika medverkande organisationernas och församlingarnas egna kyrkor, Frälsningsarmén Templet på Östermalm och Centrumkyrkan i Farsta.

Den största och mest inarbetade samlingsplatsen för "Jul i gemenskap" är dock Immanuelskyrkan, där det kommer att firas jul i dagarna tre. Frida Fritzon är diakon i församlingen och värd för kvällens volontärträff. För kvällen upklädd i julrött ser hon fram mot att få vara med och fira gemensamt jul "på riktigt" för första gången.

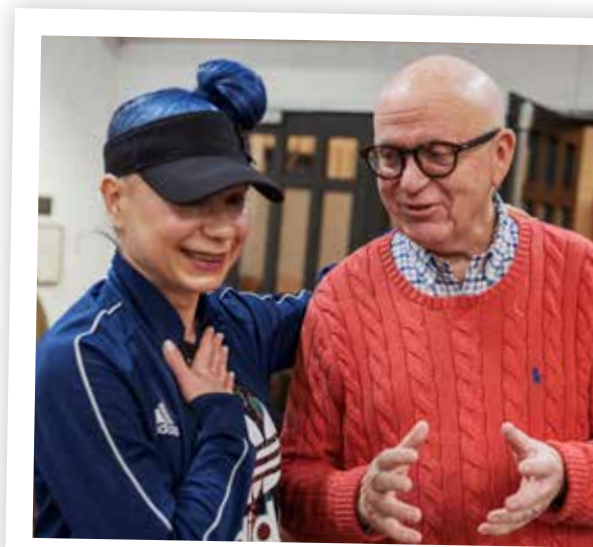

Volontären och författaren Ulrika Ewerman slår in en av sina böcker som hennes förlag skänkt till julfirandet.

"Att vara volontär är det bästa arbetet och det finaste med det här firandet är gemenskapen."

- Jag tillträdde min tjänst under pandemin. Då kunde vi inte träffas inomhus, utan delade ut 2 000 julkassar istället. Jag ser verkligen fram att få se julspelet som alla pratar så mycket om.

Volontärbyrån är en av medverkande organisationerna och ansvarar för rekryteringen av volontärer. Julfirandet har ett digert program under hela julhelgen, där alltifrån städare, kockar och bordsvärdar till pianist och ljudtekniker behövs. Anmälan öppnade i oktober och redan efter

Volontärsansvariga Linda Gerstenmayer och Bengt-Olov Tengmark njuter av upplutningen till volontärträffen.

ett par dagar var listorna fulltecknade, berättar Emelie Edin, verksamhetsutvecklare på Volontärbyrån.

- Det brukar vara lätt att rekrytera volontärer till "Jul i gemenskap". Engagemanget hos människor ökar runt jul och många volontärer brukar lyfta att det betyder mycket även för dem. De får del av gemenskapen själva när de är med och ordnar jul för andra, så det blir en win-win-situation.

V **OLONTÄRSANSVARIGA LINDA GERSTENMAYER** och Bengt-Olov Tengmark från projektgruppen har båda varit med och firat i många år, och förbereder nu borden i foajén med julklappspapper, tejp och saxar. Efter att i två år inte kunnat umgås på grund av pandemin är förväntningen på den stundande helgen stor.

- Jag har längtat efter det här sedan firandet 2019 och är så taggad! Att vara volontär är det bästa arbetet och det

◀ Tomteverkstad. Drygt 80 volontärer deltog i volontärträffen och slog in 1200 paket.

REPORTAGE

Maria Skogman.

Volontären Nina Krebbs

”Firandet fyller ju också en uppgift för oss arrangörer och våra volontärer som får ta del av gemenskapen.”

finaste med det här firandet är gemenskapen. Trots allt skit i världen så är julen en glädjens tid och det känns extra viktigt att få fira tillsammans nu, säger Linda Gerstenmayer.

SNART BÖRJAR DE första volontärerna troppa in. Försiktighet byts snabbt till aktivitet och ljudet av saxar som möter papper och ett trivsamt sorl fyller rummet.

Nina Krebbs och Lena Nordström hamnar vid samma bord och inleder efter en snabb hälsning ett samarbete kring paketinslagningen. Båda är med för första gången och är förvåntansfulla.

- Jag vill göra något mer än att bara fira hemma, och eftersom jag inte har så stor släkt att fira med skulle jag lätt kunna hamna i den situationen själv - att sitta ensam på julafton. Då skulle jag vilja att det fanns ett sådant här firande, och det är därför vill jag hjälpa till här. Ensamhet är så vanligt idag. Det är lite tabu kring att vara själv på julen, trots att många är det, säger Nina Krebbs.

Lena Nordström berättar att hon har en stor familj att fira med, men vill prova att fira jul i ett nytt sammanhang

Anette Kyhlström, diakon och verksamhetschef för Hela Människan i Stockholms län.

där hon också kan bidra med sin vana att få igång samtal med nya människor.

- Jag ska vara bordsvärd, det passar mig bra. Jag har varit diplomat hela mitt liv och har fyra barn och fem barnbarn. Det här känns spännande, jag är nyfiken på andra människor och prata kan jag, säger hon med ett skratt.

SAXARNA ÄR HÅRDVALUTA och lånas mellan borden. Färdiginslagna klappar bärs i travar mot lastpallarna som väntar

i ett annat rum. Det rullar som på räls och aktiviteten och rörelsen skapar en känsla av tomteverkstad. Annika Benckert har rest ända från Gnesta för att vara med och hamnar av en slump vid samma bord som Brigitte Lönsted från Järna, som åker med samma pendeltågslinje. Även de är med för första gången.

- Jag är barnfri den här julen och det här känns viktigt för mig. Jag studerar till socialpedagog, säger Annika.

Brigitte är nybliven pensionär och har länge tänkt att hon vill göra något för människor som saknar familj att fira med.

- Nu har jag tiden, och att vara bordsvärd passar mig som gillar att prata, säger hon leende.

JULFIRANDET ÄR VÄL strukturerat med en tydlig indelning av arbetsuppgifter. Bordsvärdarna har en viktig roll i att skapa samtal och en känsla av sammanhang, poängterar Anette Kyhlström.

- Det fina med det här är ju att vi alla sitter ner vid samma bord och delar en måltid. Det spelar ingen roll om du är volontär, hemlös, fattig eller ensam - här är vi alla till-

sammans för att fira jul. Att sitta tillsammans och ha någon att prata med bidrar till att det inte blir ett utanförskap. Det viktigaste är att få möta en annan människas blick.

ETT HÖRN AV den rymliga foajén växer en kostymgarderob fram. Madeleine Nilsson och hennes mamma Kristina Nilsson kånkar kartonger sprängfyllda med kläder och rekvisita. Ett ulligt lamm trillar ur och Jesusbarnet lyfts försiktigt ur sin vagg. Jenny Suomela provar änglavingarna för att se att de klarat förvaringen från förra julspelet och Elisabeth Svedin från föreningen Ny Gemenskap demonstrerar hur påklädningen går till för en herde. Tillsammans med sin make Uno har hon skapat en av traditionerna i ”Jul i gemenskaps” firande; julspelet vars skådespelare rekryteras bland besökarna på julafton.

- Vi startade upp vårt gemensamma julspel 1981, för att delaktighet är väldigt viktigt i Ny Gemenskap. Genom åren har det blivit många stamisar som är med. Jag förstod hur mycket det betyder att vara med när en av våra äldre

◀ Ny Gemenskaps Elisabeth Svedin demonstrerar hur herdarna ska vara klädda.

Julspelets regissör Elisabeth Svedin i mitten styr upp volontärernas arbete.

”Kultur och delaktighet är nog lika viktigt som mat för att en människa ska ha ett värdigt liv.”

medverkande herdor, en 91-årig kvinna, ett år hamnade på sjukhus med ett brutet ben under sommaren och sa: ”Bara jag blir bra så jag kan vara med i julspelet!”, berättar Elisabeth Svedin.

KOSTYMERNA, SOM ÄR färggranna och tidsenliga, har hon skapat själv. Ett gäng volontärer behövs för att hjälpa till med påklädning och för att hålla ordning på rekvisitan. Många händer är villigt med och packar upp kartongerna.

- Jag har pluggat teater så det känns perfekt för mig att hjälpa till med julspelet, säger Caroline Kylberg.

”Jul i gemenskap” startade som ett julfirande genom ett nätverk av organisationer år 2007, då det börjat komma för många besökare till Ny Gemenskaps alternativa jul - som startade redan 1968. Elisabeth Svedin och hennes make Uno kom med efter några år och har sett utvecklingen mot ett allt större behov av både gemenskap och en varm, trygg plats där man får dela en måltid med andra. Från början var den alternativa julen riktad mot människor som lever i hemlöshet, men har kommit att innefatta allt fler eftersom både ensamhet och fattigdom blir vanligare.

Föreningen Ny Gemenskap har året runt en omfattande verksamhet där människor som lever i ensamhet, utsatthet och hemlöshet kan få vänner och gemenskap. Hemlösa kan bland annat få duscha och tvätta sina kläder. Varje dag erbjuds gemensam lunch för en billig penning och på söndagar bjuds det på musik efteråt. Föreningen driver också tillsammans med andra föreningar och kyrkor vardagskaféer där musik och kultur är viktiga inslag.

- Kultur och delaktighet är nog lika viktigt som mat för att en människa ska ha ett värdigt liv. Genom vår tidning

Paradoxen där våra gäster medverkar, får många möjlighet att uttrycka sig, säger Elisabeth Svedin.

Att fira jul i gemenskap betyder just det, poängterar Anette Kyhlström, Frida Fritzon och Elisabeth Svedin.

- Det får inte bli vad jag kallar ”soppkök”, där vi bedriver välgörenhet för att få vara goda. Firandet fyller ju också en uppgift för oss arrangörer och våra volontärer som får ta del av gemenskapen, säger Anette Kyhlström.

ÄVEN DE SOM HAR ett stort socialt nätverk under resten av året kan vara ensamma under julen, erfar Frida Fritzon.

- Julen är så familjecentrerad. Det är flera av de återkommande volontärerna som lyfter fram det, att det här är deras jultradition, säger Frida Fritzon.

Elisabeth Svedin lyfter också fram vad firandet kan betyda för volontärerna.

- Jag har mött många som blivit ensamma, bland annat nyskilda som ska fira sin första jul utan familjen. Med ”Jul i gemenskap” får de ta del av ett annat firande, en ny slags gemenskap, som kanske blir en ny jultradition. Själv har jag firat på det här sättet sedan jag var arton år och för våra barn var det här en ”normal jul!”. För mig skulle en

Fakta Jul i gemenskap

”Jul i gemenskap” firas på tre platser runt om i Stockholm och arrangeras tillsammans av Immanuelskyrkan, Ny Gemenskap, Frälsningsarmén Templet, Hela Människan i Stockholms län/ Centrumkyrkan Farsta, S:t Peters kyrka, Svenska kyrkan på Norrmalm och Volontärbyrån.

För program, se juligemenskap.se

Volontärveteranen Bengt-Olov Tengmark.

”Trots allt skit
i världen så är
julen en glädjens
tid och det
känns extra
viktigt att få fira
tillsammans nu.”

Lisa Jensen och Greta Thunberg slog in klappar för glatta livet.

alternativ jul vara att fira med några vänner, tända ljus och något slags mystpys, säger hon med ett skratt.

Borta vid julgranen börjar ett av borden fyllas med inslagna klappar. Volontären Linn Jonsson är med för andra gången och berättar att hon gör det för att hon gillar stämningen.

- Jag är inte jättemycket för att fira med familjen och släkten, det är så mycket centrerat kring konsumtion. Det är lugnare här och får fram det som julen egentligen handlar om; en känsla av gemenskap. Det är skönt att få rikta fokus utåt istället för inåt. Det blir lätt självcentrerat under julen.

EN ANNAN VOLONTÄR som gillar sammanhanget är klimataktivisterna Greta Thunberg som sitter och slår in julkappar vid ett bord. Även hon är med för andra gången och ska i år arbeta med serveringen.

- Jag är med för att det är ett bra sammanhang att vara i. Jag tycker också att om jag kan hjälpa till så att någon som annars inte kunnat fira jul får det, så ska jag göra det.

Även om julen är den ensammaste tiden på året för många, så tar varken ensamhet, fattigdom eller hemlöshet slut med julen. Alla de medverkande organisationerna och församlingarna arbetar med dessa problem även resten av året. De har märkt av att allt fler får det svårare. Som diakoner har både Frida Fritzon och Anette Kyhlström hand om såväl självvårdande samtal som människor som söker ekonomiskt stöd. Allt fler söker deras hjälp och särskilt nu innan jul och i januari.

- Det som är extra beklämmande är att vi ser nya grupper som kommer till våra gemensamma luncher på lördagarna.

Fakta Alternativ jul

Under revolt-året 1968 började firandet av alternativ jul i Stockholm som en protest mot kommersialiseringen av julen. Ensamma och hemlösa bjöds in till bland annat Konstfack och ungdomsgårdar i flera förorter. Idag firas gemenskapsjular som ett alternativ till familjefirandet, oftast arrangerade av en församling, ideell organisation eller nätverk på flera orter i Sverige, bland annat i Uppsala, Jönköping, Ljungby och Ängelholm.

Nu kommer även barnfamiljer och många äldre som tidigare precis klarat sig ekonomiskt men inte gör det längre, säger Frida Fritzon.

Det finns tre orsaker till att människor fått det allt sämre erfar Anette Kyhlström; pandemin, kriget i Ukraina och inflationen.

- Allt är så dyrt nu. När jag delar ut matchcheckar måste jag tala om för folk att inte köpa smör, utan leta efter grädde med kort datum och ta en glasburk och skaka tills det blir smör.

DET SENASTE ÅRETS STIGANDE inflation har varit spiken i kistan för många, berättar hon. Hennes arbetssituation innebär numera 25-35 samtal per dag med människor i behov av ekonomiskt stöd. Förr var samma siffra runt tio samtal på en vecka.

- Det är katastrof! Människor kastas också nu lätt ut i kylan om de inte betalar hyran. Även barnfamiljer vräks, trots att det inte ska få hända.

Maria Skogman är omsorgskonsulent på Frälsningsarmén Templet, där det också kommer att firas ”Jul i gemenskap” med julfrukost och klapputdelning till stora och små på julafton. Även hon märker av att allt fler har det svårt att få ekonomin att gå ihop.

- Under pandemin låg vår sociala verksamhet nere ungefär ett och ett halvt år, sedan fick vi överbliven mat från en skola och började dela ut matlådor till våra gäster. Under pandemin dubblade vi antalet gäster. Förut hade vi sextio-sjuttio, nu har vi runt 140 gäster. Vi har också börjat få barnfamiljer hit, det hade vi inte förut.

ATT INTE HA råd med varken julmat eller klappar är ett ytterligare stressmoment för många barnfamiljer som har det svårt, upplever arrangörerna som alla har någon form av julkappsutdelning.

- Vi samlar in pengar och köper nya julkappar, för att vi märkt att det är viktigt för de här barnen att få något som är nytt. Det ligger i en förpackning, är inslaget och ”den är bara till mig”, säger Frida Fritzon.

När livet för övrigt är svårt är det extra viktigt att kunna få fira jul tillsammans, poängterar hon.

- Det finaste med ”Jul i gemenskap” är att kunna ge människor, som annars inte har det, något att se fram mot. Utan det slocknar hoppet i deras ögon.

MARIA SKOGMAN, SOM själv kommer att vara volontär under julafton håller med.

- Det är jätteviktigt att slippa ensamheten på julafton. Vi som jobbar är som en stor familj och de flesta av våra gäster

känner varandra. Julen är annorlunda, det blir lite lugnare och en mer kärleksfull stämning än vad det kanske är en vanlig fredag

Anette Kyhlström ser också vikten av att människor får en paus från en tuff vardag.

- Under julen löser vi inte människors problem. Då skapar vi gemenskap och firar jul. Vi har dock professionell personal på plats för att den som behöver hjälp ska kunna boka tid för ett samtal efter jul.

UTANFÖR IMMANUELSKYRKAN snöar det ymnigt och julgranens ljus skapar stämningen av ett julkort. Inne i kyrkan är nu pallarna fyllda med inslagna paket och det börjar bli dags att göra rum för de EU-medborgare som på grund av det kalla vädret ska få tak över huvudet i den stora salen. Linda Gerstenmayer och Bengt-Olov Tengmark samlar ihop saxar och tejp från borden.

- Nu har julen börjat! Det här är så härligt, vilken energi och glädje, säger Bengt-Olov Tengmark entusiastiskt.

En tård man kommer stillsamt gående in i foajén i sällskap med en volontär. Han har snö på axlarna och ser trött och frusen ut. Volontären vänder sig till Frida Fritzon.

- Jag vet att vi har sagt att sovsalen öppnar först klockan nio, men han satt här utanför. Visst kan han väl få komma in? •

Yvonne Perkins

REPORTER

Daniel Larsson

FOTOPRAKTIKANT

